

<p>CÍMET: KAPITÁLYORSZÁG KÉPZÉS IDEJE: 2000. június</p>	
<p>TART. UTIFELJÁRÁS: SOMOGYI HAZMANUAMI NEKEL; MANKAMUKET FALMUKEMBA SZÁLLITOTT BERENDEZESI ÉS HASZNALATI TÁRGYAINAK FELJÁRÁS.</p>	
<p>9 lap</p>	
<p>FÖLDRAJZI MUTATÓ: NAPOSVAK</p>	
<p>GAZDASÁGI MUTATÓ: XI</p>	
<p>XXIX</p>	

--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Somogyi ház Mannaminneben

1994-ben Somogy Megye Önkormányzata a testvérmegyei kapcsolatok keretében egy talpas - favázás épületet telepített át a svédországi Mannaminne szabadtéri múzeumába.

A Zákány Magashegyről származó szőlőbeli építmény a 19. század első feléből maradt fenn, mely a hagyományos népi építészetet reprezentálja.

A Dráva menti és Belső- Somogyi települések lakói évszázadokon keresztül talpas - favázás szerkezetű épületeket emeltek lakó és gazdasági épületnek, melyet az erdőben gazdag terület kínált az ott élő embereknek.

A tölgyerdők szolgáltatták a ház alapját, a talpfákat. A tartóoszlopokhoz és a födémhez szükséges fát is ha lehetett keményfából faragták.

Az áttelepített ház három részre tagolódik, szobából, présházból és boroshordók tárolására szolgáló pincéből áll.

A szoba falazata karó közé rakott sárfal, melyet „fecskerakásosnak” mondott a népnyelv. A talpfába állogatott karók között pelyvás sárral töltötték ki, majd az így rakott falazatot kívül-belül sárral tapasztották.

A présház és a pince fala pallókból készült zsilipelt technikával. A talpfákba állogatott oszlopok egymás felé forduló oldalába végigfutó függőleges vájatot véstek és ezekbe a hornyokba eresztették bele az egyenlő hosszúságúra és a két végükön ék alakúra faragott, fejszével hasított pallókat. Gyakran előfordult, hogy a bortároló részben a zsilipelt deszkák réseit pelyvás sárral tömték ki, így biztosítva a helyiség állandóbb hőmérsékletét. A ház tetejét zsuppszalmával fedték.

Az áttelepített épület berendezésére a Rippl – Rónai Múzeum néprajzosát kérte fel a megyei önkormányzat

A szoba és a présház terének berendezésére olyan javaslat készült, hogy a présházban bemutatott tárgyak együttese színes fotók kíséretében kiegészítsék a szoba berendezését.

A javaslat elfogadását követően gyűjtés indult a megyében, hogy felkutatásra kerüljenek a berendezéshez szükséges tárgyak.

Somogysámszonban és Szennában elsősorban cserépedényeket és egyéb konyhai eszközöket, míg a patcai hegyben a hagyományos elrendezésű parasztszoba tárgyait - sarokpad asztallal, tálás-fogas, törölközőtartó - sikerült begyűjteni.

Mivel a Szennai Szabadtéri Néprajzi Gyűjteménybe áttelepített talpas-favázás lakó és gazdasági épületek ugyanazt a kort és paraszti életet mutatják be, melyet a Mannaminnebe áttelepített szőlőhegyi építmény, ezért amit a tárgyak segítségével nem lehet bemutatni, arról a fotók beszélnek.

Az épület berendezésére 2000. május 25-29 között került sor.

A paraszti élet rendje nemcsak az egyének életét szabályozta, hanem a tárgyi világban is hagyományos rend uralkodott. Ennek köszönhető, hogy egy-egy berendezési tárgy „élete” nyomon követhető a házhoz kerüléstől egészen a másodlagos, esetleg harmadlagos szerepkör betöltéséig.

Így azok a berendezési tárgyak, melyek egykor a lakóház szobájában álltak, azok gyakran a kamrába szorultak ki, vagy éppen a falutól távolabb eső szőlőhegyek berendezési tárgyaivá váltak.

Így a patcai hegyben gyűjtött berendezési tárgyak egykor a falu egyik házában szobájában álltak.

A sarokpad az asztallal mindig központi helyet foglalt el, hisz ide ültették a kedves vendéget, de itt folyt a család étkezése is.

E funkciónak megfelelően a kiállításban az asztalt díszesre szőtt abrosszal és porcelán tányérral terítettünk meg jelezve egy ünnepi étkezés formáját.

A sarokpad felett elhelyezett tálas-fogason egykor olyan tányérok díszeltek, melyeket csak lakodalom alkalmával vettek le. A festett „tulipános láda” a fiatalasszony kelengyéjével érkezett a házba. Ez a ruhanemű tárolására szolgáló bútordarab mindaddig megőrizte kiemelt szerepkörét, míg a felnövő gyerekek meg nem házasodtak. Ezután a házhoz kerülő fiatalasszony ládája, bútora kapott hangsúlyos helyet gyakran kiszorítva az öregebb bútordarabokat a térből.

Az ágy a pihenés színtere volt, mely jól elkülönült a szoba többi részétől. Nappal a bevetett ágyban a párnák és a dunyhák kékfestő, „piros bécsis” vagy gyári szövésű ágyterítővel voltak letakarva. Ilyenkor az ágy mellé székeket is állítottak, mintegy lezárva az intimszférának e terét.

A református lakosság a szoba falát elsősorban hazafias érzelmű képekkel, katonaképpel és néhány családi fényképpel díszítette, míg a katolikusok inkább a szentképeket részesítették előnyben.

A szoba bejárati ajtaja mellett fából készült törölközőtartón házi- vagy takácsszövésű törölköző lógott. Hétköznap egyszerűbb, ünnep alkalmával egy díszesebb változat került a rúdra.

A kétajtós „kászlit” általában az utcafronti ablakok közti falfelületre állították, tetejére elhelyezve a búcsúi emlékeket (porcelán szobrocskákat, feszületet, nyomott mintás üveg poharakat stb.). A fölötté lévő falra fakeretbe foglalt tükör került kisebb szentképekkel illetve portré képekkel körülvéve.

A kétajtós szekrényrészbe textileket tűrtek, a fiókba pedig imádságos könyvet, kalendáriumot tartottak.

A megrendezett kiállításban ez a bútordarab a szoba hátsó falára került, tetejére díszes komapoharat és néhány porcelán tányért helyeztünk.

A présházrészben az összegyűjtött konyha és kamra berendezési tárgyakat L alakban megtervezett dobogóra helyeztük, érzékeltetve ezzel, hogy az itt bemutatott tárgyak csak kiegészítői lehetnek azoknak a hatalmas préseknek és kádaknak, melyek egykor e térben álltak.

A présház falán körben elhelyezett színes fotófelvételek jól kiegészítik a bemutatott tárgyakat.

Az épület kiállításaként történő berendezése sikerült. A magyar ház nagyon szép környezetben várja a látogatókat. A szomszédságában álló norvég, észt és egyéb nemzetek épületei között a magyar, talpasfavázás zsufffedelű épület gyöngyszeme a szabadtéri múzeumnak. Az épület mellett álló faszerveze-

tes, zsuppfedésű beálló (szín) helyet ad és védi az időjárás viszontagságaitól azt a térképet, melyen a ház eredetét (Magyarország) jelölték.

Már a rendezés alatt is nagy érdeklődés kísérte a kiállítást. A múzeumba látogató csoportok nemcsak kívülről nézték meg az épületet, hanem beléptek a házba is, hogy szemügyre vegyék a készülő kiállítást. A talpas ház hangulata megfogta az érdeklődőket.

A Mannaminnebe berendezett épület jó példája annak, hogy kulturális területen még számos lehetőség kínálkozik a nemzetközi kapcsolatok ápolására és elmélyítésére.

Remélem, hogy ez a kiállítás felkelti a látogatókban a hazánk iránti érdeklődést, és ennek eredményeként ellátogatnak Magyarországra és megyénkbe is, hogy közelebbről megismerhessék gazdag kultúránkat.

A kiállítás anyagát a Rippl-Rónai Múzeum restaurátorai Marton Klára, Horváth Péter és segédrestaurátora Wilhelm Emilia kezelték.

Az anyag előkészítésében segítséget nyújtott Kokályné Simon Andrea gyűjteménykezelő.

A kiállításban szereplő felvételeket Gözsy Gáborné készítette.

A berendezési tárgyak vásárlását és a helyszínre történő utazásomat a Somogy Megyei Önkormányzat biztosította. A rendezés ideje alatt a svéd testvérmegye vendégeként Ilona Novák nemzetközi referens segítette a munkámat.

L. Kapitány Orsolya

Kaposvár, 2000. június 16.

Somogy Megyei Önkormányzat által vásárolt, a Mannaminnei falumúzeumba szállítandó berendezési tárgyak és használati eszközök listája

1. sarokpad pár
H: 186,5cm M: 89 cm
H: 190,5cm M: 89cm
2. szék
M: 87cm Sz: 41,3cm Mélység: 38,3cm
3. szék
M: 81cm Sz: 54,5cm Mélység: 38,5cm
4. tálas fogas
H: 161,8cm M: 34,5cm Mélység: 14,2cm
5. törölközőtartó
M: 45cm Sz: 67cm Mélység: 16,2cm
6. festett láda
H: 104cm M: 48cm Mélység: 58,3cm
7. asztal
Sz: 94cm H: 130cm lábM: 73cm
8. ágy
Sz: 98cm M: 132cm H: 180cm
9. kászli (kétajtós, egy fiókos)
H: 103cm Sz: 46,5cm M: 93cm
10. fonott véka
átm: 44,5cm M: 17,5cm
11. tányér (közepében rózsás kompozíció kosárban, széle paprikavirágos)
Sz.átm: 23,5cm Tátm: 13cm M: 4cm
12. gránit tányér (közepébe barna és kék virág, szélén egysoros csík)
Szátm: 23,3cm Tátm: 12cm M: 4,4cm
13. gránit tányér (széle kék és bordó csíkkal díszített és fekete kontúrozásos)
Szátm: 22,8cm Tátm: 12,5cm M: 4,6cm
14. porcelántányér 6 db (fehér)
Szátm: 23cm Tátm: 11,3cm M: 4,5cm
15. porceláncsésze 2 db (fehér alapon arany –kék sűrű csíkozással, egyfülű)
Szátm: 8cm Tátm: 5,8cm M: 9,4cm

16. cseréptál (belsejében a peremrészen négy kék virág levéllel, közepébe barna virágszirmok)
Szátm: 19,8cm Tátm: 11cm M: 6,2cm
17. cseréptányér (széle körbe csíkozott kék-zöld-mangánlila, közepén virágmotívum)
Szátm: 27,5cm Tátm: 15,6cm M: 5,8cm
18. cseréptál (széle belül kék csíkozású, közepébe két kék virágmotívum)
Szátm: 23cm Tátm: 11 cm M: 7,3cm
19. főzőfazék
Szátm: 23,5cm Tátm: 15,2cm M: 40cm
20. fekete vizeskanta
Szátm: 11,4 cm Tátm: 13,2cm M: 33cm
21. főzőfazék
Szátm: 17,5cm Tátm: 14,5cm M: 25,5cm
22. csörgő korsó (fekete)
Szátm: 3,2cm Tátm: 12cm M: 32cm
23. cserépfazék (fröcskölt máz, engobeos)
Szátm: 15cm Tátm: 15,8cm M: 22,5cm
24. fazék (barna mázas)
Szátm: 16,8cm Tátm: 19cm M: 22cm
25. fazék (zöld mázas)
Szátm: 11,2 cm Tátm: 10,8 cm M: 24cm
26. cserépfazék (kívül fröcskölt zöld és fehér engobeos díszítés)
Szátm: 12cm Tátm: 12,2cm M: 15,2cm
27. szilke
Szátm: 12,2cm Tátm: 12,2cm M: 17,5cm
28. szilke
Szátm: 11,5cm Tátm: 11,5cm M: 16cm
29. cseréppohár (fehér engobeos, nyakrészen kék virágdíszítés, kék és zöld levélmintázat)
Szátm: 13,6cm Tátm: 13cm M: 17cm
30. tejesfazék
Szátm: 10,5 cm Tátm: 7,8cm M: 20,6cm
31. tejesfazék
Szátm: 11,2 cm Tátm: 7,6cm M: 21,5cm

32. tejesfazék
Szátm: 9,5cm Tátm: 7,3cm M: 21cm
33. kuglófsütő
Szátm: 20cm Tátm: 13cm M: 10,5cm
34. tejfölös pohár
Szátm: 9cm Tátm: 6,2cm M: 13,7cm
35. ecetes korsó
Szátm: 2,6cm Tátm: 7,5cm M: 22,5cm
36. kőkorsó (kicsi)
Szátm: 2,2 cm Tátm: 7,8cm M: 17,5cm
37. pálinkás korsó (1902.)
Szátm: 2,3 cm Tátm: 5,6cm M: 17,5cm
38. komapohár
Szátm: 12cm Tátm: 9,4cm M: 14,5cm
39. cserépfedő
átm: 16,5cm
40. cserépfedő
átm: 12cm
41. cserépfedő
átm: 9,4cm
42. rétessütő tepsi (barna folyatott máz)
átm: 30,5cm
43. rétessütő tepsi (sárga engobbal csíkozott)
átm: 32cm
44. rétessütő tepsi (zöld mázas)
átm: 31,8cm
45. nagytál (sztéle zöld és kék színnel csíkozott, közepén virágkompozíció)
Szátm: 34cm Tátm: 19,5cm M: 11cm
46. nagytál (írókázott sárga engobbal)
Szátm: 39,5cm Tátm: 21,5cm M: 12,5cm
47. nagyfazék (drótozott)
Szátm: 22cm Tátm: 17,5cm M: 33cm
48. kanáltartó
H: 34cm M: 13,5cm mélység: 10cm

49. dagasztóláb
H: 81cm Sz: 54,5cm M: 62,5cm
50. dagasztóteknő
H: 120cm Sz: 51,6cm
51. melence
H: 55,5cm Sz: 37cm
52. bádog tepsi
H: 38,5cm Sz: 24,2cm M: 7cm
53. bádog tepsi
H: 33,3cm Sz: 21,5cm M: 6cm
54. rézbogrács
Szátm: 28,3cm M: 24,3cm
55. háromlábú vaslábas (nyeles)
Szátm: 28,2cm M: 19,5cm
56. katonakép (Szolgálati időm emlékéül)
Sz: 40cm H: 53,4cm
57. szentkép
Sz: 56cm H: 66cm
58. szentkép
Sz: 56cm H: 66cm
59. abrosz (zöld)
H: 142,5cm Sz: 142,5cm
60. ágyterítő (zöld)
144x182,5cm
61. ágyterítő (zöld)
144x182,5cm
62. párnahuzat (madeirás)
H: 89cm Sz: 78cm
63. párnahuzat (madeirás)
H: 89cm Sz: 78cm
64. dunnahuzat (madeirás)
H: 173cm Sz: 150cm

65. függöny (fehér, madeirás)
H: 144cm Sz: 2x76,5cm
66. függöny (fehér, madeirás)
H: 144cm Sz: 2x76,5cm
67. törölköző („AM” monogrammal)
Sz: 74cm H: 89cm
68. vékaruha
H: 89cm Sz: 70cm
69. abrosz (vászon „AM” monogrammal)
H: 154cm Sz: 136cm
70. lepedő („AM” monogrammal)
H: 194,5cm Sz: 139cm
71. lepedő („AM” monogrammal)
H: 194,5cm Sz: 139cm
72. szalmazsák
H: 195cm Sz: 107cm
73. szalmazsák
H: 195 cm Sz: 107cm
74. küttő párna
H: 70cm Sz: 40cm
75. zsírkeverő fakanál
H: 95cm Sz: 11cm
76. villa fa nyéllel
H: 16,5cm Sz: 1,7cm
77. villa fa nyéllel
H: 16,5cm Sz: 1,7cm
78. villa fa nyéllel
H: 16,5cm Sz: 1,7cm
79. kés fa nyéllel
H: 16,7cm Sz: 1,6cm
80. cilinderes petróleum lámpa
Sz: 17,5cm M: 75,5cm
81. hurkatöltő
H: 52cm Sz: 12cm

82. 8 db 50x70-es színes fotó

Szennai Szabadtéri Néprajzi Gyűjtemény (SZSZNGY): Utcasor

SZSZNGY: Rinyakovácsi lakóház

SZSZNGY: Kisbajomi lakóház konyhája

SZSZNGY: Kisbajomi lakóház konyhája

SZSZNGY: Nagykorpádi lakóház konyhája

SZSZNGY: Csökölyi lakóház kamrája

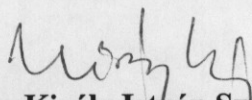
SZSZNGY: Csökölyi lakóház kamrája

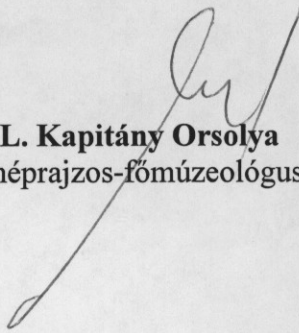
SZSZNGY: Rinyakovácsi lakóház kamrája

Az installáció burkolására szolgáló molino anyag, valamint az ágyruha tömésére szolgáló szivacs zsákokban kerülnek kiszállításra.

A fenti tárgylistában szereplő anyagok az 1920-1930-as évekből származnak. Megvásárlásuk ebből a célból az eredeti tulajdonosoktól történt, nem tartoznak múzeális gyűjteménybe.

Kaposvár, 2000. május 10.

Dr. Király István Szabolcs
megyei múzeumigazgató

L. Kapitány Orsolya
néprajzos-főmúzeológus

